

יום כפור

תר"מ

ערב יום כפור

והענין הוא, כי כמו שאמרו חכמים (יומא פה, ב) האומר אחטא ואשוב אין מספיקין בידו, כמו כן וקל וחומר מדה טובה המרובה (יומא עו, ב), כשבשעת התשובה זוכרין בסיבה המביאה אל החטא, על ידי זה מתקנין גוף החטא, כמו שאין מספיקין לשוב כיון שהחטא היה בתשובה עצמה¹, כן יש תשובה בהחטא עצמו, לכן סומכין אכילה ושתיה

במאמר (יומא פא, ב) האוכל ושותה בתשיעי כאילו התענה תשיעי ועשירי כו'.² שהוא הכנה אל התענית³. ואמרו קדושי עליונים⁴ כי באכילת יום זה מתקנים אכילת כל ימות השנה.

הפסוק

[א] ז"ל הגמרא: דתני חייא בר רב מדיפתי ועניתם את נפשותיכם בתשעה (ויקרא כג, לב), וכי בתשעה מתענין והלא בעשור מתענין. אלא לומר לך כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי. [ב] עי' רש"י שם: והכי משמע קרא, ועניתם בתשעה, כלומר, התקן עצמך בתשעה שתוכל להתענות בעשרה. וע"ע רש"י ברכות ח, ב: והכי קאמר קרא, הכינו עצמכם בתשעה לחדש לענוי המחרת. ועי' טור או"ח סימן תרד: והכי קאמר קרא, הכינו עצמכם בתשיעי לענוי של מחר... והוא מאהבת הקב"ה את ישראל... וציום שיאכלו וישתו תחלה כדי שיוכלו להתענות ושלא להזיק להם העינוי, משל למלך שהיה לו בן יחיד וגזר עליו להתענות יום אחד, וצוה להאכילו ולהשקותו קודם כדי שיוכל לסבול. וכן הוא ברא"ש יומא פרק ח סי' כב. וע"ע שערי תשובה לרבינו יונה שער רביעי אות י. ועי' העמק שאלה על השאלות שאילתא קסז אות יב. [ג] עי' מאור עינים אמור ד"ה אלה מועדי ה': ומפני שהשם יתברך חפץ חסד, וחושב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח (ש"ב יד, יד), שיהיה עליה בצד מה לכל האכילות החיצוניות של כל ישראל, על כן קבע יום אחד בשנה והוא ערב יום הכיפורים שמצוה לאכול ולשתות בו, אפילו כשאוכל בבחינות חיצוניות, שהוא למלאות תאוותו, בערב יום הכפורים נחשב לו גם כן למצוה, וכאלו התענה וכו', ועל ידי זה שיש פעם אחת מצוה באכילה חיצונית ההיא, על ידי זה יש עליה לכל אכילות חיצוניות לכל השנה, מאחר שגם בבחינה זו יש פעם אחת קירוב לקדושה, על ידי הכח של מצוה שעושה בערב יום הכפורים אפילו בחיצוניות המאכל, יש קירוב לכל הבחינה ההוא מכל השנה. ועי' בית אהרן בלקוטים קמד, א: עוד בשם הרב הנ"ל [הרה"ק ר' ברוך ממעזיבו וצוקללה"ה], כל האכילות של ערב יום כפור הוא תיקון לכל האכילות של כל השנה. וע"ע שם לערב יו"כ קלח, א: פתח ואמר כל האוכל ושותה בתשיעי 'מעלה' עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי (יומא פא, ב), דער פסוק איז אויף אים 'מעלה', כי בזה 'מעלים' כל האכילות ושתיות של כל השנה. ועי' אמרי אמת ערב יו"כ תרצ"ג, שפתי צדיק ערב יו"כ אות ב. [ד] עי' שבת תשובה תרל"ח ד"ה איתא, ושם הערה מו.

הבא מן העולם הזה, וזה היתרון שלהם.
ואין להאריך כעת יותר:

לתשובת יום הצום, לתקן סיבות החטא
שהוא אכילה ושתייה".

תרמ"א א

מערב יום כפור

איתא (יומא פא, ב) וכי בתשעה מתענין
כו', אלא האוכל ושותה בתשיעי
מעלה עליו הכתוב כו'.^ט ותו למדו מכאן
תוספת מחול אל הקודש (שם).

והענין הוא, כי יום הכפורים הוא
מעין עולם הבא שאין בו אכילה ושתייה",
והוא באמת יום שמחה מאוד לבני
ישראל, אך שאין יכולין להתדבק בשמחה
זאת כראוי בעודנו בעולם הזה, וצריכין
להתדבק בהארת היום כפור לפניו
ולאחריו בתוספות מחול על הקודש,
ובשמחת התשיעי יכולין להתדבק בהארת

ובאמת יום כפור הוא מעין עולם הבא
שאינ בו אכילה ושתייה', ועולם הזה הוא
כפרוזדור בפני עולם הבא (אבות פ"ד מט"ז),
ר"ל שעולם הזה הוא הכנה לעולם הבא.
והענין, כמו שכתוב (איוב כז, יז; ב"ק קיט, א)
יכין (רשע) וצדיק ילבש, נמצא כל
פנימיות יש לו התלבשות וקליפה',
וגשמיות עולם הזה הוא כיסוי ולבוש
לעולם הבא. וצריכין להראות כי כוונת
כל אכילה ושתייה רק להיות הכנה
ופרוזדור לעולם הבא שאין בו אכילה כו',
וזה כוונת אכילת ערב יום כפור, כנ"ל.

ובאמת זו מדריגת יתרון בעל תשובה
לצדיק גמור", כענין הפרש בני אדם
למלאכי עליון, כי המלאכים הם בעולם
העליון, ובני ישראל זוכין לשוב לעולם

[ה] עי' ברכות לב, א: אין ארי נוהם מתוך קופה של תבן אלא מתוך קופה של בשר... היינו דאמרי
אינשי מלי כריסיה זני ביש, ע"ש. ועי' ב"ב יב, ב: קודם שיאכל אדם יש לו שתי לבבות כו', ובפי'
עיון יעקב שם. ועי' זוה"ק תרומה קנד, ב: דהא יצר הרע לא אשתכח אלא מגו מיכלא ומשתיא, הדא
הוא דכתיב (משלי ל, ט) פן אשבע וכחשתי וגו', דמגו מיכלא ומשתיא יצר הרע מתרבי במעוי דבר נש.
וע"ע זוה"ק פנחס רלב, א. ועי' ספר החינוך מצוה רמת. [ו] עי' זוה"ק משפטים קטז, א: ובגין
דא ביום הכפורים עלמא דאתי... כמה דאוקמוה העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתייה... אלא
צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם. וע"ע זוה"ק פנחס רלב, א; תולעת יעקב סוד יום הכפורים; פרי
עץ חיים שער יוהכ"פ סוף פרק ה; משנת חסידים מסכת יומא פ"א מ"א; מהרש"א ריש מס' יומא.
[ז] עי' זוה"ק משפטים קח, ב: תא חזי, כל אינון עובדין דעביד קודשא בריך הוא ואקדים ההוא דלבר,
מוחא אקדים במחשבה ובעובדא ההוא דלבר, דהא כל קליפה מסטרא אחרא הוי, ומוחא מן מוחא,
ותדיר סטרא אחרא אקדים ורבי ואגדיל ונטיר איבא, כיון דאתרבי זרקין ליה לבר, ויכין רשע וצדיק
ילבש (איוב כז, יז), וזרקין לההיא קליפה כו'. [ח] עי' ברכות לד, ב: דאמר רבי אבהו מקום שבעלי
תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם עומדין, שנאמר (ישעיה נז, יט) שלום שלום לרחוק ולקרוב, לרחוק
ברישא והדר לקרוב. וע"ע זוה"ק חיי שרה קכט, ב; ויקרא טז, כ. [ט] הובא לעיל הערה א.
[י] ז"ל הגמרא: ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש (ויקרא כג, לב), יכול יתחיל ויתענה בתשעה, תלמוד
לומר בערב (שם), אי בערב יכול משתחשך, תלמוד לומר בתשעה, הא כיצד, מתחיל ומתענה מבעוד יום,
מכאן שמוסיפין מחול על הקודש. [יא] עי' לעיל הערה ו.